

การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร*

The Potential Development of Volunteer Upāsikā by Buddhist Peaceful Methods of Wat Sarod, Bangkok

¹วิภาวี ปรุงเกียรติ และ พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ

¹Wipawee Prungkiat and Phrakrupalad Adisak Wachirapañño

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Wipawee99@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์ บริบท สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร และแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนา ศักยภาพมนุษย์ตามศาสตร์สมัยใหม่ 2) ศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนา ศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาภายใต้กรอบบวรของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร และ 3) พัฒนาและนำเสนอการพัฒนา ศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอริยสังฆโมเดล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวคำถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมสัมมนาวิชาการ จัดสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มี ส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 รูป/คน ประกอบด้วย พระภิกษุสงฆ์จำนวน 6 รูป แม่ชีจำนวน 1 คน และกลุ่มอุบาสิกจำนวน 21 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) วัดสารอด เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” มีเครือข่ายบวรที่เข้มแข็งในการพัฒนาวัดให้เกิดความ เจริญรุ่งเรืองด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันมีอุบาสิกามาปฏิบัติธรรมจำนวนมากขึ้น แต่ขาดอุบาสิกา จิตอาสาที่มีความรู้ความสามารถมาทำหน้าที่ปฏิบัติงานสร้างโยชน์ของส่วนรวม ในการชวนช่วยช่วยเหลือ งานวัด จึงต้องการพัฒนา ศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาที่ดีและลดค่าใช้จ่ายจัดจ้างแรงงานทำหน้าที่ภายในวัด 2) พุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุบาสิกาจิตอาสา ได้แก่ ด้านศีล กำหนดวิถีชีวิต จัดวางระเบียบกติกา ใช้ร่วมกันในสังคม ด้านสมาธิ ตั้งใจรับผิดชอบและตรวจสอบนโยบายโครงการต่าง ๆ ทุกกระบวนการร่วมกัน ด้วยจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ ด้านปัญญา ดำเนินงานในหน้าที่อย่างใคร่ครวญอย่างรอบด้านตัดสินใจ คิตรีเริ่ม ร่วมกันในกิจกรรมตามแนวทางแห่งสันติ 3) นำเสนอองค์ประกอบการพัฒนา ศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสา 5 ประการของ PHOTI MODEL มี (1) P: practice แผนปฏิบัติ เป็นการวางแผนในการทำการชวนช่วย ช่วยเหลืออย่างจิตอาสา (2) H: hospitality พร้อมช่วยเหลือ ตั้งมั่นในการชวนช่วยอาสาช่วยเหลือ เสียสละ เวลา โดยไม่หวังผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทน (3) O: organization พร้อมเมื่อต้องการ จิตอาสาพร้อมพลัง สามารถช่วยงานได้เป็นครั้งคราวตามกำหนดการล่วงหน้าชัดเจน สู่ผลลัพธ์สำเร็จตามเป้าหมาย (4) T: Trust vortsy ทำตัวให้มีคุณค่าแก่การเชื่อถือไว้วางใจ ดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือ

(5) Identity อัตลักษณ์ สร้างความโดดเด่น ประทับใจ ร่วมมือกันเสียสละทำให้มีอุบาสิกাজิตอาสาขยายเพิ่มจำนวนมากขึ้นเพียงพอและมีสัญลักษณ์จิตอาสาอันน่าจดจำ ทำให้เกิดสันติภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; อุบาสิกাজิตอาสา; พุทธสันติวิธี

Abstract

The objectives of this research article are 1) to analyze context, problems, and needs for the potential development of volunteer upāsikā at Wat Sarod, as well as concepts and theories of potential development according to modern science; 2) to analyze the Buddhist peaceful means conducive to the potential development of volunteer upāsikā under Bowon framework of Wat Sarod, Bangkok; and 3) to develop and present the potential development of volunteer upāsikā by Buddhist peaceful means of Wat Sarod, Bangkok. The study employed a qualitative research method by using an action research based on *Ariyasacca* (the Four Noble Truths). The tools used were a questionnaire, in-depth interview, seminar, focus group discussion, and both participant and non-participant observation. Key informants included 28 persons comprising 6 monks, 1 maechee, and 21 upāsikā (female devotees).

From the study, the following results were found: 1) Wat Sarod is the center of the drive promoting harmony and reconciliation through the application of Buddhist teachings. The project includes the “The Five-Precept Observing Village Project” which focuses on building a strong network of Bowon (villages, temples, schools) to promote the prosperity of the temples through various activities. Despite an increase in upāsikā participation in meditation, the temple still lacks volunteer upāsikā with knowledge and skills to help with tasks that benefit society. The temple therefore would like to develop the potential of volunteer upāsikā in order to save costs of hiring workers to perform tasks within the temple. 2) The Buddhadhamma favorable to promote the potential development of volunteer upāsikā is as follows: On *sīla* (precepts), determining the way of life and organizing the rules that are used together in society; On *samādhi* (concentration), by being responsible and examining policies and every step of projects with a firm mind; On *paññā* (wisdom), by performing duties, considering all-round approaches, and taking initiatives to work together as a team, in order to achieve mutual satisfaction in activities based on the peaceful ways. 3) The potential development of volunteer upāsikā has resulted in a model called “Photi” with the following five components: (1) “P” stands for Practice Plan, which is an attempt to help as a volunteer; (2) “H” stands for Hospitality, i.e., the willingness to offer hospitality and support, to sacrifice time, and not to expect anything in return; (3) “O” stands for Organization, where volunteers can join forces to help out from time to time according to a clearly predetermined schedule, leading to the intended successful results; (4) “T” stands for Trust worthy, which is making oneself worthy of trust, conducting oneself morally, and earning respect from others; (5) “I” stands for identity, which includes outstanding and impressive results that lead to an adequate

increase in the number of volunteer upāsikā, and having a memorable symbol of volunteering, which ultimately leads to sustainable peace in the community.

Keywords: Potential Development; Volunteer Upāsikā; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

วัดสารอด แขวงราชบุรีบูรณะ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร เมืองค้หลวงพ่อดประดิษฐานเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบมาหลายยุคสมัย โดยวัดมีความเชื่อมโยงในด้านศาสนพิธีกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในชุมชน มีสถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นระดับก่อนเกณฑ์ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาในเขตพื้นที่ เป็นพลังที่สำคัญในสังคมที่จะสามารถเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรม (The National Security Policy and Plan, 2019) วัดสารอดทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม ซึ่งมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ปัจจุบันพบว่า มีกลุ่มอุบาสิกากันจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน เป็นผู้สูงอายุ มารวมตัวกัน นอกจากเพื่อมาปฏิบัติธรรม ทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารรวมถึงจุดปัจจัยแก่พระสงฆ์สามเณรแล้ว กลุ่มอุบาสิกาเหล่านี้ได้มีจิตอาสาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา หรือวันที่ตนเองสามารถสละเวลามาร่วมกิจกรรมและสนับสนุนงานของภิกษุสงฆ์ ภายในวัดสารอดเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นการออกโรงทาน ดูแลทำความสะอาดบริเวณวัด เป็นแม่ครัวและเป็นคนจัดเตรียมอาหาร งานล้างถ้วยชาม ตลอดจนการช่วยกำหนดและจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกผู้คนที่เข้ามาทำบุญในวัด ในการทำหน้าที่เป็นพุทธบริษัท 4 เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา (Meejanphet, 2020) มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง ในพระพุทธศาสนาและยังเป็นกำลังหลัก ในการแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์และสามเณรของทางวัด เพราะที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้มีการจัดจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำหน้าที่ ซึ่งทางวัดต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยทางวัดไม่มีรายได้ทางใดเข้ามาจุนเจือ เพื่อจ่ายค่าจ้างให้เพียงพอในแต่ละเดือนได้

ถึงแม้ว่า กลุ่มอุบาสิกาที่มีจิตอาสาตนเองจะร่วมกันมาช่วยดูแลวัดและช่วยงานวัด แต่ด้วยอุบาสิกาส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงเป็นอุปสรรคไม่สามารถทำงานหนักได้ นอกจากนี้กลุ่มอุบาสิกาที่เป็นแม่บ้านก็จะมีเวลาว่างไม่ตรงกันในการเข้ามาช่วยเหลืองานทางวัดเมื่อต้องการ ดังนั้น การที่อุบาสิกาจิตอาสาที่ช่วยงานวัด ยังมีความหลากหลายของวัยและความรู้ในหน้าที่งานของทางวัด อาจจะไปสู่ความขัดแย้งในวัดได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา โดยนำหลักทฤษฎีของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อันจะนำเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาอุบาสิกา ให้มีความเข้าใจงานในหน้าที่ สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการได้ มีทักษะและพัฒนางานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยอาศัยทักษะในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์มาพัฒนาอุบาสิกา ด้วยวิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมอันจะเสริมสร้างเปลี่ยนพฤติกรรม ให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงมีทัศนคติที่ดี ด้วยกระบวนการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ 4 ประการ (Khecharanan, 1999) ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ (Knowledge development) ซึ่งการพัฒนาความรู้ การฝึกอบรม การสอนงาน เป็นตัวช่วยเสริมสร้างความรู้แก่อุบาสิกา 2) การพัฒนาทักษะ (Skill development) ซึ่งทักษะคือความชำนาญ เป็นการฝึกแก้ปัญหา (Problem solving) หรือการแสดงบทบาทสมมติ (Role model) 3) การพัฒนาความสามารถ (Ability development) ซึ่งเป็นกระบวนการให้บุคลากรได้มีโอกาสทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม มีความรับผิดชอบให้กว้างขึ้นกว่าเดิม มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้มีความรู้สึกว่าตนได้ทำงานที่สำคัญ ยากขึ้นกว่าเดิม ทำหายกว่าเดิม และ 4) การพัฒนาทัศนคติ (Attitude development) ซึ่งการพัฒนาทัศนคติ คือ การพัฒนาความคิดเห็น มุมมอง วิธีคิดหรือความเชื่อ

ของบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ทักษะที่ต้องงานที่ทำ บุคลากรบางคนชอบทำงาน คนที่รู้สึกว่าการทำทนายความรู้ ความสามารถ ในขณะที่บุคลากรบางคนชอบทำงานที่มีปัญหาน้อย ๆ ไม่ชอบการทำงานที่ต้องเผชิญหน้ากับลูกค้า ทักษะติดต่อเพื่อนร่วมงาน เช่น มองผู้อื่นในแง่ร้าย ไม่รู้จักให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ไม่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ในงาน เป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาในสถานที่ทำงานจำนวนมากในปัจจุบัน ด้วยการฝึกอบรมพัฒนาให้อุบาสิกามีทัศนคติเชิงบวก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ของวัดโดยรวม (Suyaprom, 2014) ภายใต้กรอบและวิธีการของพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มีขอบข่ายครอบคลุมใน 3 ประการ คือ 1) การศึกษา (Education) เป็นการฝึกอบรมหรือให้การศึกษาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การทัศนศึกษา การจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนพบเห็นสิ่งใดที่อยากเรียนรู้ก็สามารถศึกษาได้จากสิ่งเหล่านั้น 2) การฝึกอบรม (Training) ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ของบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ พัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และ 3) การพัฒนา (Development) ด้วยการปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพระพุทธศาสนาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ตามแนวทางการพัฒนาสู่การเรียนรู้วิถีพุทธ (Learning Facilitator) โดยมุ่งมุ่งจัดการเรียนรู้มากกว่าการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการชี้แนะ ชี้แนะแนวทาง เน้นตัวผู้สอนเป็นหลัก ใช้กระบวนการฟังกันและกัน เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตัวของตัวเองหรือกลุ่ม ค้นพบเป้าหมายหรือความสุขด้วยตนเอง มุ่งหาทางออกในปัจจุบันมากกว่าการติดอยู่ในอดีต (Ammaphan, 2004) โดยใช้กิจกรรมเป็นปริศนาธรรมมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ด้วย “พุทธบูรณาการ” ทำให้เกิดความน่าสนใจ ด้วยการประสานเนื้อหา หลักการ กิจกรรม การฝึก เช่น การสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) ในวิถีพุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบาย เพื่อสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้คู่ทันสมัยและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น และวิธีธรรมวิทยา (Dhammology) เป็นการปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ โดยการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ย่อมทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ (Phramaha Hansa Dhammahaso (Nithibunyakorn), 2014)

การพัฒนาศักยภาพของอุบาสิกาจิตอาสา ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างประโยชน์ให้ทางวัดเท่านั้น แต่ยังเป็นการตอบแทนสังคม ซึ่งผลดีหลายประการกลับคืนสู่ตัวของอุบาสิกาเอง ทั้งในด้านการพัฒนา ศักยภาพ ความสามารถและมีส่วนสำคัญในการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการดำเนินงานอาสาสมัครเพื่อสังคมขององค์กรย่อมส่งผลให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าตนเองมี คุณค่า มีความสามารถในการทำประโยชน์ที่ดีเพื่อผู้อื่น ประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งรู้สึกภาคภูมิใจในการมาปฏิบัติหน้าที่เป็นจิตอาสาให้ทางวัด และเป็นส่วนหนึ่งในความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดความสบายใจและรู้สึก มั่นคง ส่งผลให้สมาชิกมีความสุขเมื่อได้ร่วมกันทำในทุก ๆ กิจกรรม (Chaowiwat and Sae-Eab, 2019)

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการพัฒนาศักยภาพของอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธี โดยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง คือ วัดสารอด แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาตามศาสตร์สมัยใหม่ ศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นและศึกษา ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสา และนำเสนอการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร อันจะนำการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสาให้นำการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกา

จิตอาสาสร้างประโยชน์ให้ทางวัด และเพื่อส่งเสริมความสงบสุขแก่สังคมให้มีความกว้างออกไปและมีความมั่นคงยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร และแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามศาสตร์สมัยใหม่
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาภายใต้กรอบบรรพชาของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี (Documentary Study) โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ บริบท ความเป็นมา ความหมาย คุณค่าและความสำคัญ ในปัจจัยของความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาของวัดสารอดโดยพุทธสันติวิธี ในปัจจุบัน และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสภาพปัญหาของการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสา ในปัจจุบัน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) “บ้าน” ได้แก่ แกนนำชุมชนวัดสารอด 2) กลุ่ม “วัด” ได้แก่ คณะสงฆ์เขตราชวรบุรีบูรณะ ได้แก่ เจ้าคณะเขตราชวรบุรีบูรณะ เจ้าคณะแขวงราชวรบุรีบูรณะ เจ้าอาวาสในเขตราชวรบุรีบูรณะ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสในวัดสารอด และ กองงานเลขานุการวัดสารอด กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำวัดจิตอาสา อุบาสิกาวัดสารอด และ 3) กลุ่ม “ราชการ” ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานเขตราชวรบุรีบูรณะ สภาวัฒนธรรมเขตราชวรบุรีบูรณะ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสารอด รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและบริบทอื่น ๆ และนำข้อมูลมาทำการทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตามกระบวนการทดสอบที่ทันสมัยให้ครอบคลุมประเด็น และเชื่อถือได้ โดยเฉพาะข้อมูลจากผลงานวิจัยที่ผ่านมา โดยความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร และแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามศาสตร์สมัยใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงมีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันด้านจิตอาสา โดยอาศัยทักษะในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการพัฒนา ด้วยวิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมอันจะเสริมสร้างเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงมีทัศนคติที่ดี เพื่อนำเสนอกระบวนการสู่การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสา ที่สอดคล้องกับความต้องการตลอดทั้งแนวคิด การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสา ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจิตอาสาและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับพื้นที่และผลกระทบของสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างอาสาสมัครจิตอาสา ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครจิตอาสาของวัดสารอดและในชุมชนวัดรอบพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในเขตราชวรบุรีบูรณะ จำนวน 3 วัด เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานบริบทพื้นที่ และเป็นพื้นที่แบบอย่างความสำเร็จ

ในการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด ซึ่งต่อมาได้ก่อรูปเป็น แนวคิด การพัฒนาอุบาสิกาจิตอาสา ในฐานะเป็นเครื่องมือการพัฒนาสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หรือกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจงทั้งหมดจำนวน 28 คน เป็นกลุ่มเดียวกันที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย ที่ผู้วิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ประกอบด้วย พระภิกษุสงฆ์จำนวน 6 รูป แม่ชีจำนวน 1 คน และกลุ่มอุบาสิกาจำนวน 21 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญที่เป็น นักวิชาการและวิทยากร ด้านการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ด้านการจิตใจโดยใช้หลักพุทธธรรม ด้านการพัฒนาผู้นำแนวจิตอาสาแนวพุทธ เป็นต้น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านความสำเร็จด้านศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสา โดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด จำนวน 5 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา โดยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เพื่อค้นหาประเด็นในการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาของวัดสารอดและผู้วิจัยได้สร้าง เครื่องมือเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นในการศึกษา สร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมด้วยและ แบบไม่มีส่วนร่วมด้วยการใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อข้อมูลในด้านทัศนคติ ค่านิยม เพื่อวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และถอดแบบอย่างของความสำเร็จ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยและพัฒนา การควบคุมคุณภาพ เครื่องมือใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Cohen, and Manion, 1994 as cited in Lincharearn, 2015) ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 – ขั้นตอน ที่ 3 มาบูรณาการตามหลักพุทธสันติวิธีกับศาสตร์สมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ ในด้านของการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัย ร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาที่เกิดจากการสังเคราะห์เอกสาร ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านความสำเร็จ ด้านการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามแนวทางสมัยใหม่ และการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนา มาเป็นแกนในการพัฒนาอุบาสิกาจิตอาสา ได้พิจารณาแสดงความคิดเห็น รับรองความเหมาะสมในการจัด ประชุมเสวนาวิพากษ์นำเสนอการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และนำไปดำเนินการทดลองใช้นำร่องกับ พื้นที่วัดสารอดซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบการพัฒนาอุบาสิกา เป็นจิตอาสาประโยชน์ต่อสังคม และทำการศึกษา และติดตามผลการปฏิบัติการในพื้นที่ด้วยการกำหนดประเด็นในการศึกษาเพื่อการติดตาม รักษา และพัฒนา ต่อยอดการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ด้วยการสังเกต แบบส่วนร่วม การถ่ายภาพถ่ายกิจกรรม สอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจ และการนำไปขยายผลต่อยอด งานวิจัยอันจะนำการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสาให้เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมความสงบสุขแก่สังคมให้มีวงกว้าง ออกไปและมีความมั่นคงยั่งยืนสืบไป หลังการจัดกิจกรรมพัฒนากับผู้ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีแบบออนไลน์ ผ่าน ZOOM เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จดบันทึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและ ภาพถ่ายกิจกรรม การจัดประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการ พัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาบนพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโดยสังเกตแบบส่วนร่วม ด้วยการเข้าไปร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันกับอุบาสิกา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลดทอนข้อมูล และจัดทำข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ อุบาสิกาจิตอาสาในยุคปัจจุบัน ตลอดทั้งแนวคิดการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีและ

ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation of the Research Results) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเพื่อเป็นช่องทางในการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ จากนั้นได้เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสา โดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร เพื่อติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสา เพื่อให้ความเพื่อความมั่นคงในระดับชุมชนหมู่บ้านมาเป็นฐานในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้คนในชุมชนเป็นสังคมที่เกื้อกูล ส่งเสริม ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในวงเวียนสังคมนั้น ๆ ความเจริญที่แท้จริงของสังคมที่จะมีความสุขจริงจะสมบูรณ์แบบโดยความศรัทธาของชาวพุทธศาสนานั้น ย่อมเชื่อว่าสักการะ เคารพ นอบน้อม บูชาพระตถาคตด้วยการบูชาที่ประเสริฐสุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถตอบคำถามวิจัย/และปัญหาที่ต้องการทราบได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1) บริบทของอุบาสิกาวัดสารอด กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มสตรีในชุมชนที่เป็นแม่บ้าน และผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณอายุงาน ที่มีความศรัทธาได้ใช้เวลาว่างเข้ามาทำบุญและปฏิบัติธรรมกันเป็นประจำในทุกวันพระ แสดงตนเป็นอุบาสิกาพร้อมการทำหน้าที่ช่วยเหลืองานของวัดเสมอมา วัดสารอดมีการเปิดโอกาสให้อุบาสิกาได้เข้ามาปฏิบัติธรรม ในโครงการ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา และยังเป็นการทำประโยชน์ในการเผยแพร่พุทธศาสนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 มาจนถึงปัจจุบัน โดยที่ผ่านมา พบว่ามีกลุ่มอุบาสิกาเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน เป็นผู้สูงอายุมารวมตัวกัน นอกจากเพื่อมาปฏิบัติธรรม ทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหาร รวมถึงจุดปัจจัยแก่พระสงฆ์สามเณรแล้ว กลุ่มอุบาสิกาเหล่านี้ได้มีจิตอาสาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา หรือวันที่ตนเองสามารถสละเวลามาร่วมกิจกรรมและสนับสนุนงานของภิกษุสงฆ์ภายในวัดสารอดเสมอมา ไม่ว่าจะเป็น การออกโรงทาน ดูแลทำความสะอาดบริเวณวัด เป็นแม่ครัวและเป็นคนจัดเตรียมอาหาร งานล้างถ้วยชาม ตลอดจนการช่วยกำหนดและจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกผู้คนที่เข้ามาทำบุญในวัด ในการทำหน้าที่เป็นพุทธบริษัท 4 ที่สำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์กรพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมของวัดสารอด เป็นกุศลให้เข้าถึงพระรัตนตรัยสูงสุด เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา มีจิตใจแน่วแน่นมั่นคงในพระพุทธศาสนาและยังเป็นกำลังหลัก ในการแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์และสามเณรของทางวัด เพราะที่ผ่านมาทางวัดได้มีการจัดจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำหน้าที่ ซึ่งทางวัดต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยทางวัดไม่มีรายได้ทางใดเข้ามาจุนเจือ เพื่อจ่ายค่าจ้างให้เพียงพอในแต่ละเดือนได้

2) สภาพปัญหา พบว่า อุบาสิกাজิตอาสาของวัดสารเป็นวัดใหญ่ที่อยู่ท่ามกลางชุมชนแออัด มีประชาชนในชุมชนเข้ามาวัดเพื่อการจัดบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ จำนวนมาก มีงานด้านการจัดเตรียมสถานที่และดูแลจัดการเกี่ยวกับการบริการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก อุบาสิกাজิตอาสาจึงไม่เพียงพอต่อการช่วยงานในวัด และอุบาสิกাজิตอาสาที่ช่วยงานในวัดในปัจจุบันต่างคนต่างช่วยกันแต่ไม่มีความเข้าใจในงาน แต่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือแม้ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในวัดทำให้งานที่ทำอาจนำไปสู่ความบาดหมาง ขัดแย้ง ทะเลาะกันในวัด

3) ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสาของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร พบว่า อุบาสิกาของวัดสารอดกลุ่มหนึ่งได้มีจิตอาสาช่วยกันดูแลวัดและช่วยงานวัดอยู่เป็นประจำนั้น ยังไม่เพียงพอต่อการช่วยงานในวัด การที่อุบาสิกাজิตอาสาที่เข้ามาช่วยงานในวัดยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ลักษณะอุปนิสัย และทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ ที่ช่วยให้สามารถทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้งานที่ทำอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งในวัดได้ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา กำหนดจัดประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เป็นอุบาสิกามีศักยภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในด้านพื้นฐานและงานในหน้าที่ ที่สูงขึ้นของวัดสารอด ซึ่งอุบาสิกาจิตอาสาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการและแนวทางการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นต้องมีการพัฒนา กำหนดจัดประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เป็นอุบาสิกเหล่านี้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในด้านพื้นฐานและงานในหน้าที่ที่สูงขึ้นของวัดสารอด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะอุบาสิกจิตอาสาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการและแนวทางการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นผู้นำของอุบาสิกจิตอาสาในการสร้างโยชน์ของส่วนรวมได้ ในการขับเคลื่อนงานในวัดให้มีประสิทธิภาพ

4) แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามศาสตร์สมัยใหม่ พบว่า การพัฒนาอุบาสิกใช้หลักทฤษฎีของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์มาเป็นแกนนำและประยุกต์งานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเข้าใจในงาน สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการได้ มีทักษะและพัฒนางานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพโดยอาศัยทักษะในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการพัฒนา ด้วยวิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมอันจะเสริมสร้างเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงมีทัศนคติที่ดี ด้วยกระบวนการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ 4 ประการ ได้แก่ (1) การพัฒนาความรู้ (Knowledge development) ซึ่งการพัฒนาความรู้ การฝึกอบรม การสอนงาน เป็นตัวช่วยเสริมสร้างความรู้แก่อุบาสิก (2) การพัฒนาทักษะ (Skill development) ซึ่งทักษะคือความชำนาญ เป็นการฝึกแก้ปัญหา (Problem solving) หรือการแสดงบทบาทสมมติ (Role model) (3) การพัฒนาความสามารถ (Ability development) ซึ่งเป็นกระบวนการให้บุคลากรได้มีโอกาสทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม มีความรับผิดชอบให้กว้างขึ้นกว่าเดิมมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้มีความรู้สึกว่าตนได้ทำงานที่สำคัญ ยากขึ้นกว่าเดิม ทำหายกว่าเดิม และ (4) การพัฒนาทัศนคติ (Attitude development) ซึ่งการพัฒนาทัศนคติคือ การพัฒนาความคิดเห็น มุมมอง วิธีคิดหรือความเชื่อของบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ทัศนคติต่องานที่ทำ บุคลากรบางคนชอบทำงาน คนที่รู้สึกจะทำหายความรู้ ความสามารถ ในขณะที่บุคลากรบางคนชอบทำงานที่มีปัญหาน้อย ๆ ไม่ชอบการทำงานที่ต้องเผชิญหน้ากับลูกค้า ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน เช่น มองผู้อื่นในแง่ร้าย ไม่รู้จักให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น หรือ ทัศนคติต่อผู้บริหารและองค์กรทัศนคติที่ไม่ดี ไม่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ในงาน และองค์กรเป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาในสถานที่ทำงานจำนวนมากไม่น้อยในปัจจุบัน ด้วยการฝึกอบรมพัฒนาให้อุบาสิกามีทัศนคติเชิงบวก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ของวัดโดยรวมด้วย โดยกรอบและวิธีการของพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มีขอบข่ายครอบคลุมใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) การศึกษา (Education) เป็นการฝึกอบรมหรือการให้การศึกษาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นครั้งคราว ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อพัฒนาตนเองหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน ด้วยวิธีการต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การทัศนศึกษา การจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนพบเห็นสิ่งใดที่อยากเรียนรู้ก็สามารถศึกษาได้จากสิ่งเหล่านั้น (2) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ และประสบการณ์ของบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และ (3) การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาศักยภาพ ด้วยการปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพระพุทธศาสนาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ตามแนวทางการพัฒนาสู่การเรียนรู้

วิถีพุทธ (Learning Facilitator) โดยมุ่งจัดการเรียนรู้มากกว่าการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งสอนมุ่งบรรยายเป็นการชี้นำ ชี้แนะแนวทาง เน้นตัวผู้สอนเป็นหลัก ใช้กระบวนการฟังกันและกัน เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตัวของตัวเองหรือกลุ่ม ค้นพบเป้าหมายหรือความสุขด้วยตนเอง มุ่งหาทางออกในปัจจุบันมากกว่าการติดอยู่ในอดีต โดยใช้กิจกรรมเป็นปริศนาธรรมมาเป็นเครื่องมือในการในการพัฒนา ด้วย “พุทธบูรณาการ” ทำให้เกิดความน่าสนใจ ด้วยการประสานเนื้อหา หลักการ กิจกรรม การฝึก เช่น การสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) ในวิถีพุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเพื่อสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัยและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น และวิถีธรรมวิทยา (Dhammology) เป็นการปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ โดยการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสา ภายใต้กรอบบวร โดยการนำหลักการแนวความคิดการพัฒนาจิตอาสา ตามทฤษฎีของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งมีความสอดคล้องในด้านของการสร้างความรับผิดชอบในงานร่วมกันและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจสู่พฤติกรรมที่ดี แล้วนำไปปฏิบัติมาบูรณาการร่วมกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ด้วยการนำหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาบูรณาการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างสันติภาพ ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ได้แก่ 1) ด้านศีล ความเป็นคนดี มีวินัยที่เคร่งครัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อหน้าที่การงาน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา มีความเสียสละและจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรวัด โดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ มีการปรึกษาหารือร่วม ตัดสินใจร่วมกัน ด้วยสัมมาวาจาใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ไพเราะให้ความเคารพกันและกัน ดำเนินงานร่วมกันใน สัมมากรรมันตะ กำหนดวิถีร่วมกัน สัมมาอาชีวะ เป็นผลนำไปสู่การควบคุมระมัดระวังการใช้วาจาหรือร่วมปรึกษาหารือ ในการดำเนินการกำหนดวิถีชีวิต โดยทางวัดวางระเบียบ กติกาใช้ร่วมกันในชีวิตและสังคม 2) ด้านสมาธิ อุบาสิกาจิตอาสาที่มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความอดทนและพากเพียรพยายาม สงบกำจัดความฟุ้งซ่าน ควบคุมอารมณ์เพื่อผ่อนคลาย ทบทวนความคิดของตนเอง โดยการพัฒนาศักยภาพมีการรับผิดชอบต่อร่วมกัน ตามสัมมาวาจา มีตรวจสอบร่วมกัน ในสัมมาสติ และเห็น คิด หรือ ทำการกำหนดวิถีชีวิต รับผิดชอบต่อ ตรวจสอบด้วยใจที่มั่นคงในสัมมาสติ นำไปสู่ความตั้งใจพยายามรับผิดชอบต่อและตรวจสอบนโยบายและโครงการต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนร่วมกันด้วยจิตใจที่มั่นคงและแน่วแน่ต่อกระบวนการต่าง ๆ 3) ด้านปัญญา ความเป็นผู้มีเหตุผลในการที่จะตัดสินใจร่วมกัน ในสัมมาทิฐิ มีการคิด และริเริ่มร่วมกันในสัมมาสังกัปปะ มีการคิด และริเริ่มร่วมกันในสัมมาสังกัปปะ ในการแก้ปัญหา ใช้สติปัญญามองเห็นปัญหาอย่างถ่องแท้ แก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด ปราดเปรื่องในเรื่องตามรู้อารมณ์ตนเอง รู้จักข่มใจตนเองเมื่อมีสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบทำให้พอใจหรือไม่พอใจในดำเนินชีวิตได้เหมาะสม โดยการพัฒนาศักยภาพ นำไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่อย่างใคร่ครวญ เห็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน แล้วตัดสินใจในการที่จะคิดริเริ่มร่วมกันในการทำงาน อันจะนำความเจริญที่แท้จริงของสังคมที่จะมีความสุขจึงจะสมบูรณ์แบบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตาม PHOTI MODEL (โพธิ โมเดล) มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) P: practice แผนปฏิบัติ หมายถึง การวางแผนในการทำการชวนช่วยเหลืออย่างจิตอาสา เป็นการกำหนดแนวทางอย่างรอบคอบสู่เป้าหมายที่ต้องการ ต้องรู้ว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไร ทำที่ไหน สิ่งเหล่านี้จิตอาสาต้องรู้และเข้าใจ มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อทำการชวนช่วยเหลือการงานนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ และไม่เกิดความเสียหาย ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ซึ่งการวางแผนงานเพื่อให้จิตอาสาได้มีส่วนร่วมต้องวางแผนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติของจิตอาสา 2) **H: hospitality** พร้อมช่วยเหลือ หมายถึง การให้บริการด้วยความอ่อนโยน มีความตั้งใจจริง สละเวลาด้วยจิตอาสาที่จะตั้งมั่นช่วยเหลือบุคคล ชุมชน สังคม ให้ได้รับประโยชน์ โดยไม่คิดมุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทน นอกจากความสุขที่ได้รับจากการได้ชวนช่วยช่วยเหลือเท่านั้น ผลประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นเงินหรือสิ่งของ ไม่มีส่วนที่จะทำให้ความตั้งใจชวนช่วยช่วยเหลือแปรเปลี่ยนไปได้ เพราะจิตอาสาที่มีความตั้งใจเพื่อชวนช่วยช่วยเหลืออย่างแท้จริง เพราะการช่วยเหลือเป็นจิตอาสาที่ไม่ใช่การว่าจ้าง การใช้กำลังกาย กำลังใจ ช่วยเหลือสิ่งของ รวมถึงการใช้สติปัญญาตามบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ ก็นับว่าเป็นการชวนช่วยช่วยเหลือด้วยจิตอาสา 3) **O: organization** พร้อมเมื่อต้องการ เพราะการเป็นจิตอาสาอาจจะทำได้ตลอดในทุกวัน เพราะทุกคนต้องทำมาหากินเลี้ยงชีพ และการดำเนินงานไม่สามารถที่จะทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยพลังความร่วมมือจากความร่วมมือร่วมใจ มีข้อปฏิบัติขององค์กรเพื่อจะไป ในทิศทางเดียวกันในด้านกายกรรม วาจกรรม มโนกรรมเป็นหลักด้วยกระบวนการของ Plan Do Check Action หรือการนำหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพื่อการปรับปรุงพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง การร่วมกิจกรรมช่วยเหลือด้วยพลังจิตอาสาจึงสามารถทำได้แม้ครั้งคราวแต่ก็ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะในแต่ละครั้งจะมีการกำหนดเป้าหมายการทำกิจกรรม การช่วยเป็นครั้งคราวก็ถือว่าเป็นสามารถทำให้การช่วยเหลือนั้นส่งผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ 4) **T: Trust vortsy** หมายถึง หมายถึง การทำตัวเองให้มีคุณค่าแก่การเชื่อถือและไว้วางใจในพฤติกรรมที่มีคุณธรรมของเราที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นจิตอาสาที่สร้างมาตรฐานของศักยภาพสูง กว่าอุบาสิกาทัวไป ซึ่ง โดยพิจารณาจากงานที่ทำเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นยกย่อง สิ่งที่สำคัญที่สุดและการไว้วางใจ ต้องเป็นการไว้วางใจแบบมีความศรัทธาเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองจะทำในความเป็นอุบาสิกา ที่คนภายนอกเขามามองเราด้วยความเชื่อถือด้วยความนิยมยกย่องโดยเฉพาะเรามี label เป็นจิตอาสาที่ไม่ใช่คนทั่วไป เพราะฉะนั้น มาตรฐาน (standard) จะต้องสูงกว่างานจิตอาสาทั่วไป เป็นแบบอย่างให้เขาเดินตาม 5) **I: Identity** อัตลักษณ์ หมายถึง การสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของอุบาสิกาจิตอาสาของวัดสารอด ที่มีความโดดเด่นในด้านความเคร่งครัดด้านศีล โดยถืออุโบสถศีลอย่างเคร่งครัด อุบาสิกาผู้ถือศีลทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหน้าที่ช่วยกันดูแลงานของทางวัดสารอดในด้านต่าง ๆ ขับเคลื่อนงานในวัดให้มีประสิทธิภาพ และสร้างโยชน์ของส่วนรวมได้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้บริการ อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาบำเพ็ญกุศล หรือเข้ามาติดต่อ เพื่อดำเนินกิจกรรมในวัดสารอด เพื่อช่วยกันสร้างชุมชนสันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบ 5 ประการ ของ PHOTI MODEL (โพธิ โมเดล) ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ตอบโจทย์การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาจิตอาสา คือ ทำที่สุขุม วาจิมนวล ขวนช่วยช่วยเหลือ เอื้อเพื่อเกื้อกูล เพิ่มพูนความดี ได้แก่

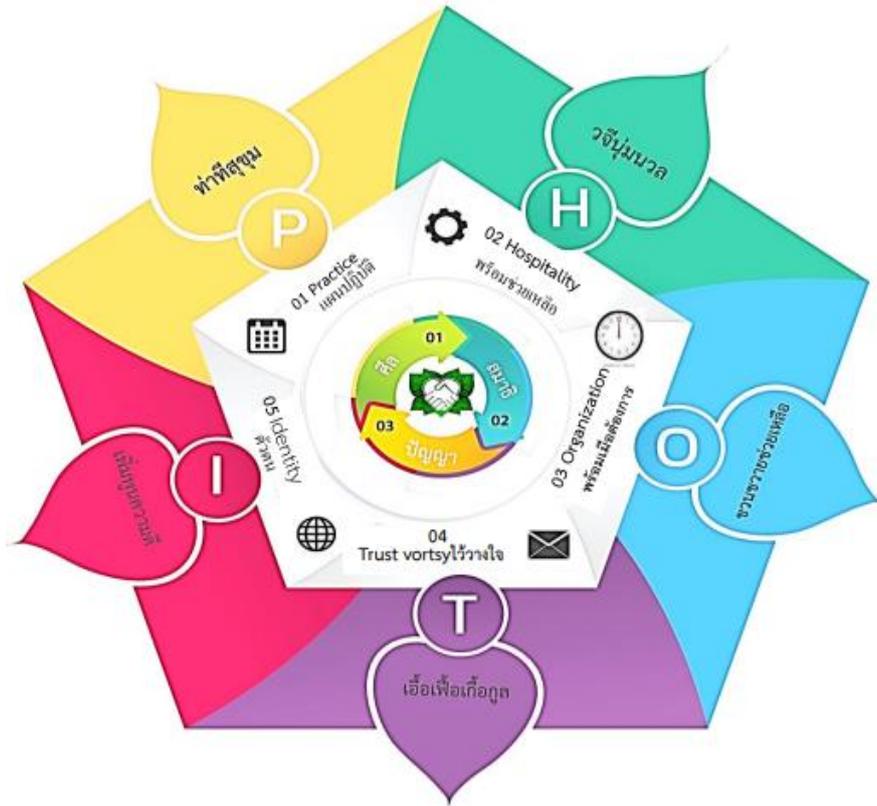

Figure 1: PHOTI MODEL

1) **ท่าทีสุชุม** อุบาสิกาจิตอาสาชวนช่วยช่วยเหลือการทำงานในวัดด้วยด้วยท่าทีสุชุมรอบคอบ เป็น บุคลิกภาพที่มีการแสดงออกด้วยท่าทีสุชุมรอบคอบ ไม่กระด้างกระเดื่อง เป็นผู้มีความรู้ชอบ เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อพัฒนาระดับศักยภาพของตนเองให้สามารถช่วยเหลือ การงานต่าง ๆ ของวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) **วจินุ่มนวล** อุบาสิกาจิตอาสา มีการใช้วาจาหรือพูดจาสื่อสารกันด้วยวาจานุ่มนวล ด้วยคำสุภาพ อ่อนหวาน ไม่พูดเท็จ ไม่พูดปด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด พูดจาด้วยความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน

3) **ชวนช่วยช่วยเหลือ** อุบาสิกาจิตอาสาชวนช่วยช่วยเหลือการงานต่าง ๆ ในวัดด้วยความเสียสละ จิตอาสาไม่มี ค่าตอบแทนด้วยเงินทอง พร้อมชวนช่วยอาสาเพื่อให้กิจการหรือการงานต่าง ๆ ของวัด ที่ต้องอาศัย พลังจิตอาสาชวนช่วยเหลือกันทำให้สำเร็จตามกรอบสัณเวลาอันจำเป็นหรือชวนช่วยกันทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จเพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำงานในวัด

4) **เอื้อเพื่อเกื้อกูล** อุบาสิกาจิตอาสา มีน้ำใจเอื้อเพื่อช่วยเหลือวัด เสียสละข้าวของเครื่องใช้ ปัจจัยที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ด้วยความไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น รวมถึงความเป็นผู้มีน้ำใจไม่ตรีจิต เสียสละเวลา ใช้กำลังร่างกายช่วยกันทำการงานดูแลวัดให้อารมณ์ให้สะอาดเรียบร้อย

5) **เพิ่มพูนความดี** การสร้างความดีเพิ่มเติมด้วยจิตอาสาเสียสละ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์ เป็นความดีที่ควรเพิ่มเติม สั่งสมความดีไว้ให้มากขึ้น การสั่งสมความดีด้วยความเป็นผู้ไม่ ประมาทแม้ความดีเล็กน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า จากสภาพบริบท ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา อุดมศึกษาจิตอาสาของวัดสารอดนั้น ไม่มีทฤษฎีของการพัฒนาศักยภาพของอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในด้านปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือวัดโดยตรง การนำหลักทฤษฎีของการพัฒนาศักยภาพ มนุษย์มาเป็นแกนนำและประยุกต์งานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้อุดมศึกษามีความเข้าใจ ในงาน สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการได้ มีทักษะและพัฒนางานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพโดยอาศัยทักษะในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนา คนดีให้ดียิ่งขึ้น ถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญนอกเหนือจากกระบวนการสรรหาคนดีเข้ามาร่วมงาน ซึ่งการที่ จะได้คนดีที่ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพทำได้ 4 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพราะสังคมและสภาพแวดล้อมในการดำเนินการกำลังขับเคลื่อนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาเป็น กิจกรรมสำหรับการเรียนรู้ และการประมวลผลข้อมูล ข่าวสารในปัจจุบัน เพื่อการมุ่งสู่ในการบรรลุ ความต้องการ สอดคล้องกับ Miller (1994) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “The Guidebook for Global Trainers” ว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้หรือระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพื่อสร้าง ความมั่นใจในการดำเนินการของบุคลากรในองค์กรทางด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาความรู้ของบุคลากรอยู่เสมอเป็นผลเพื่อให้สามารถ ทำงานสอดคล้องกับงานที่มอบหมายอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรมีโอกาสรับรู้สิ่งใหม่ ๆ และ ให้อุบัติยุคที่ใช้องค์ความรู้ที่ศึกษามานั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์กับงาน 2) การพัฒนาทักษะ (Skills) จะเห็นได้ ว่าการเรียนในสถานศึกษานั้น มิได้เป็นการเพิ่มพูนทักษะในการทำงานให้มากขึ้นประการใด จึงจำเป็นต้องให้ การพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานของบุคคลให้เพิ่มมากขึ้น ทักษะจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการปฏิบัติด้วย 3) การพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพราะการที่จะทำให้คนแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมสามารถ มองเห็นและสามารถนำมาเชื่อมโยงกับทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อองค์กรได้ต้องมาจากผลที่ดีของการ พัฒนาความรู้ และทักษะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ได้อย่างจริงจังของตนเอง และ 4) การพัฒนาพฤติกรรม (Behavior) มาจากการหล่อหลอมบุคคลนั้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองนั้น จะต้องรู้ก่อนว่า พฤติกรรมนั้นเกิดมาจากการหล่อหลอมจากสิ่งใดบ้าง แล้วจึงไปเปลี่ยนแปลงที่ปัจจัยเหล่านั้นก่อนเมื่อ เปลี่ยนแปลงปัจจัยจึงสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรมีพฤติกรรมเป็นไปตามความต้องการในที่สุด สอดคล้องกับ Metheesuwapab, and Wijitwanna (2020) ซึ่งกล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพบุคลากร ในองค์กร: การประเมินและพัฒนา” ศักยภาพของตัวบุคคลจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพที่มี ที่เกิดจากการหล่อหลอมให้ความรู้ ทักษะเพื่อปรับทัศนคติแล้วแสดงออกมาทางด้านพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับเป้าหมายที่ต้องการ โดยแนวทางในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การฝึกอบรม (Training) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านด้วยกันคือ การเปลี่ยนแปลงความรู้ การเปลี่ยนแปลงทักษะ การเปลี่ยนทัศนคติ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 2) การศึกษา (Education) ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้หรือระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพื่อสร้างความ มั่นใจในการดำเนินการของบุคลากรในองค์กรทางด้าน เทคโนโลยี เครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และ 3) การพัฒนา (Development) เป็นการเปลี่ยนแปลงให้พฤติกรรมดีขึ้นในด้าน ความสามารถ ความมีอิสระและความมีเมตตา หากการพัฒนาศักยภาพมนุษย์มุ่งไปที่มีจุดเน้นของการพัฒนา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการขององค์กรที่ต้องการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง ฉะนั้นการพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรของ องค์กร เพื่อให้เป็นไปในการพัฒนาอุดมศึกษาจิตอาสา จึงต้องทำการปรับเปลี่ยน mindset ในด้านความรู้

(knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ไปสู่การพัฒนาซึ่งจะเป็นเสน่ห์ในการนำไปสู่ผลลัพธ์เป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสาในผลของสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เป็นทีม วัดมรรณนสงบสะอาด เป็นแหล่งปฏิบัติธรรมที่ทุกคนนึกถึง และทุกเพศทุกวัยต่างวนเวียนมาปฏิบัติธรรม ในด้านผลของโอกาสในการสร้างแรงจูงใจจากภายใน อุบาสิกাজิตอาสาวัดสารอดทุกคน พร้อมใจกันมาวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะพัฒนาจิตใจของทุกคนให้เข้มแข็ง มาเพื่อพร้อมที่จะพัฒนาวัดไปด้วยกัน เพื่อผลของการสร้างแรงจูงใจส่งเสริมการเรียนรู้เสริมสร้างนวัตกรรมจากการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสา ด้านภาวะผู้นำ สอดคล้องกับ Limapichat (1988) ในหนังสือเรื่อง “หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา : แนวทางการวางแผน การเขียนโครงการ และการบริหารโครงการ” กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะการฝึกอบรมและการพัฒนา คือ กิจกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาและการฝึกอบรมโดยเน้นหนักในเรื่องของจิตใจที่ดี เกิดการพินิจพิจารณาถึงความถูกต้องด้วยตัวเอง และผู้อื่นที่ร่วมรับผิดชอบงานร่วมกันและการลงมือทำ เป็นการสร้างความเข้มแข็งขึ้นในในหมู่คณะ เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นเฉพาะอย่างของบุคคลเพื่อปรับปรุงเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจ ทักษะหรือความชำนาญ และทัศนคติอันเหมาะสมจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามเป้าประสงค์ในการช่วยเหลืองานของวัดตามที่ต้องการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสา ภายใต้กรอบบวร โดยการนำหลักการแนวคิดการพัฒนาจิตอาสา ตามทฤษฎีของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ แล้วนำไปปฏิบัติมาบูรณาการร่วมกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาด้วยการนำหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา สร้างขึ้นเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างสันติภาพ ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ได้แก่ 1) ด้านศีล ความเป็นคนดี มีวินัยที่เคร่งครัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อหน้าที่การงาน เป็นผู้มีเมตตาสุจริต ตรงต่อเวลา เป็นผู้มีเมตตาเสียสละและจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรวัด โดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพมีการปรึกษาหารือร่วม ตัดสินใจร่วมกัน ด้วยสัมมาวาจาไม่คำพูดที่ไพเราะให้ความเคารพกันและกัน ดำเนินงานร่วมกันใน สัมมาสัมมันตะ กำหนดวิถีร่วมกัน สัมมาอาชีวะ เป็นผลนำไปสู่การควบคุมระมัดระวังการใช้วาจา ร่วมปรึกษาหารือ ในการดำเนินการกำหนดวิถีชีวิต โดยทางจัดวางระเบียบ กติกาใช้ร่วมกันในชีวิตและสังคมนำไปสู่ 2) ด้านสมาธิ อุบาสิกাজิตอาสาที่มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความอดทนและพากเพียรพยายาม สงบกำจัดความฟุ้งซ่าน ควบคุมอารมณ์เพื่อผ่อนคลาย ทบทวนความคิดของตนเอง โดยการพัฒนาศักยภาพมีการรับผิดชอบต่อร่วมกัน ตามสัมมาวาจา มีตรวจสอบร่วมกัน ในสัมมาสติ และเห็น คิด ทำการกำหนดวิถีชีวิต รับผิดชอบต่อ ตรวจสอบด้วยใจที่มั่นคงในสัมมาสติ นำไปสู่ความตั้งใจพยายามรับผิดชอบต่อตรวจสอบนโยบายและโครงการต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนร่วมกันด้วยจิตใจที่มั่นคงและแน่วแน่ต่อกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ 3) ด้านปัญญา ความเป็นผู้มีเหตุผลในการที่จะตัดสินใจร่วมกัน ในสัมมาทิฐิ มีการคิด และริเริ่มร่วมกันในสัมมาสังกัปปะ มีการคิด และริเริ่มร่วมกันในสัมมาสังกัปปะ ในการแก้ปัญหา ใช้สติปัญญามองเห็นปัญหาอย่างถ่องแท้ แก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด ปราดเปรี๊ยะในเรื่องตามรู้ธรรมตนเอง รู้จักข่มใจตนเองเมื่อมีสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบทำให้พอใจหรือไม่พอใจในดำเนินชีวิตได้เหมาะสม โดยการพัฒนาศักยภาพ นำไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่อย่างใคร่ครวญ เห็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน แล้วตัดสินใจในการที่จะคิดริเริ่มร่วมกันในการทำงาน การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกাজิตอาสา ภายใต้กรอบ บวร ของวัดสารอด เป็นกลไกในการพัฒนาของวัดต้องอาศัยพลังบวร คือ บ้าน ชุมชน/วัด ศาสนสถาน โรงเรียน-ส่วนราชการ เป็นภูมิคุ้มกันเพื่อความมั่นคงในระดับ สังคมชุมชนมาเป็นฐานในการเสริมสร้างความมั่นคง ให้คนในชุมชนเป็นสังคมที่เกื้อกูลส่งเสริม ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในวงเวียนสังคมนั้น ๆ นำ ความเจริญที่แท้จริงของสังคมที่จะมีความสุขจึงจะ

สมบูรณ์แบบ โดยความศรัทธาของชาวพุทธศาสนาสืบไป ในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุบาสิกจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับ Phra Dharmakosacarya (Prayoon Dhammajitto) (2010) นำเสนอไว้ในหนังสือเรื่อง วิถีบูรณาการพระพุทธานุชาต กับศาสตร์สมัยใหม่พระพุทธานุชาตกับความสมานฉันท์แห่งชาติ สรุปได้ว่าการนำหลักการแนวความคิดการพัฒนา ตามทฤษฎีของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ แล้วนำไปปฏิบัติมาบูรณาการร่วมกับหลักธรรมในพระพุทธานุชาตด้วยการนำหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาอุบาสิกที่เป็นทุนมนุษย์ ทำให้อุบาสิกในชุมชนได้มีดวงตา 2 ข้าง บริบูรณ์ มีความรู้แบบบูรณาการพระพุทธานุชาตกับศาสตร์สมัยใหม่ ที่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่อง ศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมในพระพุทธานุชาตเติมเต็มให้กับศาสตร์เหล่านั้นย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ และยังสอดคล้องกับ Phramaha Hansa Dhammhaso (Nithibunyakorn) (2018) ได้ศึกษา ในรายงานการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการองค์ความรู้ด้านสันติภาพเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสันติภาพ ในสังคมไทย” พบว่า การนำหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธานุชาต มาสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการดำเนินโครงการหรือนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง พึงพาอาศัยบุคคลหรือกลุ่ม บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ด้วยเหตุนี้การนำหลักของศีล สมาธิ ปัญญา มาสร้างการมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การเริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมได้มีส่วนร่วมดังนี้ คือ ร่วมริเริ่ม ร่วมให้ความคิดเห็น ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับผลประโยชน์อันจะนำมาสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การพัฒนาตาม PHOTI MODEL (โพธิ โมเดล) มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) P: practice คือ แผนปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยการ สร้างเสริมคุณธรรมด้วยการปฏิบัติธรรม ที่มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ในการทำการชวนช่วยช่วยเหลืออย่างจิตอาสา ต้องรู้ว่าทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ ทำที่ไหน สิ่งเหล่านี้ จิตอาสาต้องรู้และเข้าใจ ที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันชวนช่วยช่วยเหลือการงานนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) H: hospitality พร้อมช่วยเหลือ ด้วยความอ่อนโยนลงไปใน การสร้างประโยชน์ ให้ผู้อื่นเกิดความสบายใจแก่ผู้เข้ามา ด้วยการสละเวลา ด้วยจิตอาสาโดยไม่หวัง สิ้นจ้างรางวัล หรือ ผลประโยชน์อื่นใดเป็นค่าตอบแทน มีเพียงความสุขที่เกิดจากการชวนช่วยช่วยเหลือ และสำเร็จลุล่วง เพราะการช่วยเหลือเป็นจิตอาสาที่ไม่ใช่การว่าจ้าง การใช้กำลังกาย กำลังใจ ช่วยเหลือสิ่งของ รวมถึงการใช้สติปัญญาตามบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ก็นับว่าเป็นการชวนช่วยช่วยเหลือ ด้วยจิตอาสา 3) O: organization พร้อมเมื่อต้องการ การเป็นจิตอาสาอาจจะทำได้ตลอดในทุกวัน การดำเนินการเราจะทำคนเดียวไม่ได้เนื่องจากการทำงานจะทำให้เกิดศักยภาพจะต้องมีองค์กรรวมจึงจะต้องมีองค์กร มีข้อปฏิบัติขององค์กรเพื่อจะไปในทิศทางเดียวกันในด้านกายกรรม วาจกรรม มโนกรรมเป็นหลักและที่ ช่วยเหลือกันไปตามหลักซึ่งองค์กรจะเป็นตัว Maintain ให้เกิดความยั่งยืนด้วยกระบวนการของ Plan Do Check Action หรือการนำหลักธรรมในพุทธานุชาตคือฉันทะวิริยะจิตตะวิมังสาเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ศักยภาพให้ดีขึ้นหรือมีโครงการไหนก็จะต่อยอดไปได้ เพราะทุกคนต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ การเป็นจิต อาสาจึงทำได้เป็นครั้งคราว โดยมีกำหนดภารกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นกำหนดการล่วงหน้าชัดเจน ทำให้การ ตัดสินใจเพื่อช่วยเหลือสามารถกำหนดการความพร้อมล่วงหน้าได้ นับเป็นการชวนช่วยช่วยเหลือแบบครั้ง คราว และสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องแม้ไม่ทุกวันแต่เมื่อสะดวกก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการร่วมกิจกรรมช่วยเหลือด้วยพลังจิตอาสาจึงสามารถทำได้แม้ครั้งคราวแต่ก็ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะในแต่ละครั้งจะมีการกำหนดเป้าหมายการทำกิจกรรม การช่วยเป็นครั้งคราวก็ถือว่าสามารถทำให้การ ช่วยเหลือนั้นส่งผลลัพธ์สำเร็จตามเป้าหมายได้ 4) T: Trust vortsy ไว้วางใจ การทำตัวเองให้มีคุณค่าแก่การ

ไว้วางใจเป็นคำว่าเชื่อถือและการไว้ใจ โดยพิจารณาจากงานที่ทำถ้าให้นายแบบตามหลักธรรมก็ควรมีกัลยาณมิตร กัลยาณธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของเป็นอุบาสิกา เช่น รู้ตื่นเบิกบานและมีกัลยาณมิตร กัลยาณธรรม การพัฒนาจิตอาสาด้วยการปฏิบัติเพราะการเรียนรู้ที่ดีที่สุดต้องเรียนจากการทำจริงถ้าจะเรียนจากการอบรมก่อนก็ต้องมีพื้นที่ในการปฏิบัติและสะสมไปจนเกิดความคล่องแคล่ว เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดและการไว้วางใจ จึงเป็นการไว้วางใจแบบมีความศรัทธาเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองจะทำในความเป็นอุบาสิกา เพื่อการทำให้คนภายนอกเขามองเราด้วยความเชื่อถือด้วยความนิยมนยกย่องโดยเฉพาะเรามี label เป็นจิตอาสาที่ไม่ใช่คนทั่วไป เพราะฉะนั้น มาตรฐาน (standard) จะต้องสูงกว่างานจิตอาสาทั่วไปจึงใช้คำว่า เป็นการบอกว่าให้คนเกิดความยกย่องและบอกอะไรเขาก็ทำตามเพราะการเป็นต้นแบบให้เขาเดิน โดยการแสดงความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ เป็นที่ไว้วางใจแก่บุคคลอื่น ทำให้จิตอาสาไม่ถูกบั่นทอนกำลังใจที่จะทำการชวนช่วยช่วยเหลือ การแสดงออกด้วยคำพูด การกระทำใด ๆ ต้องไม่เป็นไปเพื่อละเมิดบุคคลอื่น ให้ให้คนอื่นเดือดร้อน ไม่แสดงความเอนเอียง มีจิตใจเป็นกลาง เป็นที่เคารพนับถือไว้วางใจแก่บุคคล ชุมชน สังคม การชวนช่วยช่วยเหลือที่ไม่กระทบสร้างความเสียหาย เป็นเหตุให้เกิดการแตกแยก ทะเลาะ ขัดแย้ง รุนแรง ย่อมไม่เป็นที่ไว้วางใจ จึงต้องละเว้น ดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่น

5) I: Identity อัตลักษณ์ การสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของอุบาสิกาจิตอาสาของวัดสารอด ที่มีความโดดเด่นในด้านความเคร่งครัดด้านศีลโดยถืออุโบสถศีลอย่างเคร่งครัด อุบาสิกาผู้อุทิศตนทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหน้าที่ช่วยกันดูแลงานของทางวัดสารอดในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนงานในวัดให้มีประสิทธิภาพ และสร้างโยชน์ของส่วนรวมได้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้บริการ อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาบำเพ็ญกุศลในวัดสารอด หรือ ให้บริการแก่บุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาติดต่อ ดำเนินกิจกรรมในวัดสารอด ตลอดจนร่วมด้วยช่วยกันสร้างชุมชนสันติสุข เป็นอุบาสิกาผู้นำอุบาสิกาจิตอาสาต้นแบบของวัดสารอด ผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่จิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง จนเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่นสามารถเป็นต้นแบบได้ นอกจากนี้อุบาสิกาเชิงวัดสารอด สามารถมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมสังคัมชุมชนของวัดสารอดและเข้ากับกลุ่มธรรมชาติที่เข้ามาคืออุบาสิกาโดยมีองค์กรเป็นตัวควบคุมให้อยู่ในกรอบดังนั้นในความเห็นตรงนี้สามารถเป็นกรอบของโมเดลโพธิได้ การสร้างความประทับใจเป็นเสน่ห์ของจิตอาสาสามารถทำได้ด้วยการชวนช่วยช่วยเหลือด้วยท่าทีแห่งกัลยาณมิตร ไม่ทำดีเพื่อเอาหน้า แต่ทำการชวนช่วยช่วยเหลือเพื่อให้การงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยด้วยดี การใช้คำพูดให้เกียรติและเคารพกันในการประสานความช่วยเหลืออย่างจิตอาสา และมีน้ำใจไมตรีจิตต่อกันและกัน เป็นที่ประทับใจของกันและกัน ความประทับใจที่เกิดขึ้นด้วยจิตอาสาต่างชวนช่วยช่วยเหลือกัน เห็นกันและกันเสียสละช่วยเหลือสร้างความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจที่ต่างชวนช่วยช่วยเหลือกัน เห็นกันและกันเสียสละช่วยเหลือสร้างความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจที่ จะเป็นจิตอาสา เห็นอุบาสิกาจิตอาสาทำงานด้วยความเสียสละจึงประทับใจและเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะอาสาาร่วมเป็นจิตอาสาาร่วมกัน ก็จะทำให้มีอุบาสิกาจิตอาสาขยายเพิ่มจำนวนที่มากขึ้นและเพียงพอจะต้องงานที่มี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaowiwat (2018) เรื่อง “ฉือจี: จิตสาธารณะคุณลักษณะแห่งเมตตาธรรมค้ำจุนโลก” พบว่า จิตสาธารณะคือการตระหนักรู้ตนที่จะกระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมต้องผ่านการฝึกฝนลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่ย่อท้อจนเป็นจิตสาธารณะแสดงออกทางพฤติกรรมให้บุคคลทั่วไปยอมรับศรัทธาและเป็นแบบอย่างที่ควรปฏิบัติตาม รับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจ จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมของบุคคลที่ประกอบด้วยการมีศีลธรรมเป็นกรอบกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่จะทำให้สังคมน่าอยู่ ความเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมของผู้มีจิตสาธารณะมีความสุขและมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นที่รักของผู้อื่น เพราะมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณาอันเป็นธรรมโดยสิ่งสำคัญ ในการดำเนินการสร้างผู้มีจิตสาธารณะ ต้องประกอบด้วย แผนปฏิบัติที่จะนำสู่ความสำเร็จ

ตามเป้าหมาย พร้อมช่วยเหลือ ด้วยความอ่อนโยนลงไปใน การสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่นเกิดความสบายใจ แก่ผู้เข้ามา พร้อมเมื่อต้องการ การเป็นจิตอาสาอาจจะทำได้ตลอดในทุกวัน การทำตัวเองให้มีคุณค่า แก่การไว้วางใจเป็นคำว่าเชื่อถือและการไว้วางใจ การสร้างความเป็นอัตลักษณ์ ที่มีความโดดเด่นในด้านความ เคร่งครัดในการทำหน้าที่ ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการช่วยกันค้ำจุนโลกของเราเองให้คงดำรงอยู่ขึ้น ทุกคน ก็จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ด้วยความสงบสุขสืบไป

สรุป

บทบาทของอุบาสิกาก็มีความสำคัญนอกเหนือจากการรักษาศีล ที่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและเคร่งครัดมาแต่ครั้งพุทธกาล ด้วยการมีคุณลักษณะของอุบาสิกาคือ เป็นผู้ที่มีศรัทธา เป็นผู้ที่มีศีล เป็นผู้ไม่ถือ มงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล ไม่แสวงหาผู้รับทักษิณานอกศาสนานี้ จากบริบทของอุบาสิกาคือจิตอาสา ตนเองจะร่วมกันมาช่วยดูแลวัดสารอด เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถือได้ว่าได้ เข้ามาช่วยงานวัดเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของทางวัดเป็นจำนวนมาก โดยที่ผ่านมาจากวัดสารอดไม่มี รายได้ทางใดเข้ามาจนเจือ เพื่อจ่ายค่าจ้างคนงานในแต่ละเดือนได้ ทั้งนี้อุบาสิกาคือเป็นจิตอาสาเข้ามางานวัด มีความมีแตกต่างของวัยและความรู้ในหน้าที่งานของทางวัด อาจจะไปสู่ความขัดแย้งกันได้ ซึ่งในส่วนของ อุบาสิกายุ่งอายุที่เป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถทำงานหนักได้ นอกจากนี้กลุ่มอุบาสิกาคือเป็นแม่บ้านก็จะมีเวลาว่าง ไม่ตรงกัน ในการเป็นจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลืองานทางวัดเมื่อต้องการ จึงมีความจำเป็นจะต้องมีนำหลักทฤษฎี ของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์สมัยใหม่ มาพัฒนาอุบาสิกา เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการ พัฒนาอุบาสิกาในด้านทักษะการปฏิบัติหน้าที่ในวัด ให้มีความเข้าใจงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สามารถ ปฏิบัติงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการได้ ด้วยวิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมอันจะเสริมสร้างเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเพื่อน ร่วมงาน และสถานที่ที่ได้เข้ามาเป็นจิตอาสาสร้างประโยชน์ ให้เกิดสันติสุข ด้วยการนำหลักไตรสิกขา มีศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาคือจิตอาสาภายใต้กรอบบรร ณาการร่วมกับทฤษฎีของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ สร้างขึ้นเป็น กระบวนการมีส่วนร่วมสร้างสันติภาพ ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ด้วยการปรึกษาหารือ ร่วม ตัดสินใจร่วมกัน ทำการกำหนดวิถีชีวิต รับผิดชอบและตรวจสอบ นโยบายและโครงการต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนร่วมกัน ใช้สติปัญญามองเห็นปัญหาอย่างถ่องแท้ แก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด มาพัฒนาศักยภาพ นำไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่อย่างใคร่ครวญ เห็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน แล้วตัดสินใจในการที่จะ คิดริเริ่มร่วมกันในการทำงาน การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกาคือจิตอาสาในองค์ความรู้ใหม่ที่อุบาสิกาของวัดสารอด ต้องมี ท่าทีสุขุม วินุ่มนวล ขวนขวายช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเกื้อกูล เพิ่มพูนความดี ตามองค์ประกอบ 5 ประการ ของ PHOTI MODEL มี 1) P: practice คือ มีแผนปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยการสร้าง เสริมคุณธรรมด้วยการปฏิบัติธรรม ที่มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ในการทำการขวนขวายช่วยเหลืออย่างจิตอาสา ต้องรู้ว่าทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ ทำที่ไหน สิ่งเหล่านี้ จิตอาสาต้องรู้และเข้าใจ ที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันขวนขวายช่วยเหลือการงานนั้น ๆ ให้สำเร็จจุล่งลงได้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) H: hospitality พร้อมช่วยเหลือ ด้วยความอ่อนโยนลงไปใน การสร้างประโยชน์ ให้ผู้อื่นเกิดความสบายใจแก่ผู้เข้ามา ด้วยการสละเวลา ด้วยจิตอาสาโดยไม่หวัง สิ้นจ้างรางวัล หรือ ผลประโยชน์อื่นใดเป็นคำตอบแทน มีเพียงความสุขที่เกิดจากการขวนขวายช่วยเหลือ และสำเร็จจุล่งลง เพราะการช่วยเหลือเป็นจิตอาสาที่ไม่ใช่การว่าจ้าง การใช้กำลังกาย กำลังใจ ช่วยเหลือสิ่งของ รวมถึงการใช้ สติปัญญาตามบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ก็นับว่าเป็นการขวนขวายช่วยเหลือด้วย

จิตอาสา 3) O: organization พร้อมเมื่อต้องการ จิตอาสาพร้อมพลังสามารถช่วยงานได้เป็นครั้งคราวตามกำหนดการล่วงหน้าชัดเจน ทำให้ผลลัพธ์สำเร็จตามเป้าหมาย 4) T: Trust vortsy การทำตัวเองให้มีคุณค่าแก่การเชื่อถือ ไว้วางใจ ดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่น และ 5) I: Identity อัตลักษณ์ สร้างความโดดเด่น ประทับใจ ร่วมมือกันเสียสละทำให้มีอุบาสิกจิตอาสาขยายเพิ่มจำนวนมากขึ้นเพียงพอและมีสัญลักษณ์จิตอาสาอันน่าจดจำ ทำให้เกิดสันติภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วัดสารอดมีความพร้อมในด้าน infrastructure และมีความเข้มแข็งของพลัง บวร จึงควรจัดตั้งเป็นระดับขององค์กรอุบาสิกจิตอาสาแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างคามยั่งยืนในระดับขององค์กรอุบาสิกจิตอาสาแห่งประเทศไทย มีการหารายได้แบบไม่หวังผลกำไร มีกองทุนสนับสนุน ในด้านการดำเนินงานจิตอาสาของทางวัด ในการสร้างประโยชน์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม โดยนำองค์ประกอบของ PHOTI MODEL (โพธิ โมเดล) เป็นเครื่องมือในการพัฒนากิจกรรมของอุบาสิกจิตอาสา ซึ่งผู้ให้ยอมเป็นสุขเป็นที่พึงปรารถนาของผู้รับ มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ ในการช่วยเหลือผู้ที่ขาดโอกาสในสังคมและส่วนรวม ถือว่าเป็นการพัฒนาจิตสำนึกที่สูงขึ้นในคนไทย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การนำหลักไตรสิกขา มี ศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกจิตอาสาภายใต้กรอบ บวร บูรณาการร่วมกับทฤษฎีของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ สร้างขึ้นเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างสันติภาพที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ขับเคลื่อนการพัฒนาอุบาสิกจิตอาสา และให้คนในชุมชนองค์กรส่วนบริหารตั้งแต่ระดับตำบลไปถึงระดับจังหวัด นำแนวทางไปใช้ขยายพัฒนาวัดต่าง ๆ ในพื้นที่หรือองค์กรศาสนาของแต่ละจังหวัดได้ เพื่อขับเคลื่อนสร้างอุบาสิกจิตอาสาด้วยการนำกิจกรรมการพัฒนาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ ที่มีความโดดเด่น ยกตนสู่ระดับไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพบริบทของพื้นที่ของตนเอง ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการช่วยกันค้ำจุนโลกของเราเองให้คงงามยิ่งขึ้น ทุกคนก็จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ด้วยความสงบสุขสืบไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนาศักยภาพอุบาสิกจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธีของวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ด้วยการพัฒนาตามองค์ประกอบ 5 ประการ ของ PHOTI MODEL (โพธิ โมเดล) มีความสอดคล้องเหมาะสมในการที่ภาครัฐ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ นำการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกจิตอาสา ยกกระดับสู่การพัฒนาเยาวชนโดยให้วัดสารอดเป็นผู้นำ สร้างระบบการพัฒนาและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาศักยภาพอุบาสิกจิตอาสาของพื้นที่เขตราชบุรีบูรณะ สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ขับเคลื่อนสังคมชุมชนสร้างความสงบสุข นอกจากนี้ ภาครัฐ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สามารถนำนวัตกรรมที่ได้จากกิจกรรมการพัฒนาอุบาสิกจิตอาสา คือ พานบายศรีรูปพญานาค พานบายศรีอธิษฐาน พานบายศรีชาม และพานพระแม่ธรณีแบบโบราณ ไปเป็นการส่งเสริม สืบสาน รักษาไว้ให้ยั่งยืน เป็นแผนงานสร้างความมั่นคง ด้วยการบอกต่อ สอนต่อ ถือว่าเป็นการรักษาไว้ซึ่ง วัฒนธรรมดั้งเดิม นำไปต่อยอดไม่หวังไว้เฉพาะตน และนำกิจกรรมไปใช้เป็นปรีศนาธรรม นำสู่ความสุขที่ยั่งยืนสู่อนาคต แนะนำลูกหลาน อุบาสิกอุบาสิกา และคนที่สนใจ ทำเพื่อเป้าหมายของความดีสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับ

2.1 ควรศึกษา “รูปแบบการพัฒนาหลักธรรมของไตรสิกขามาพัฒนาอุบาสิกายุวชน โดยพุทธสันติวิธี ของวัดสารอด” ด้วยการสร้างนวัตกรรมจิตอาสา นำเสนอถ่ายทอดองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายความยั่งยืน ไปยังกลุ่มเป้าหมายพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงในเขตราชภัฏวชิรญาณ

2.2 ควรศึกษา “การพัฒนาต้นแบบ อุบาสิกายิตอาสาทำความดี หนึ่งบ้านหนึ่งผู้นำอย่างยั่งยืน โดยพุทธสันติวิธี” ศึกษาคุณค่าทางวัฒนธรรมในการดำเนินวิถีชีวิตดั้งเดิม ผสานกับเทคโนโลยีทันสมัยที่มีความเหมาะสมมาพัฒนาสร้างเส้นทางคุณธรรม สร้างคุณภาพชีวิตที่ความสมบูรณ์ในสันติสุข อย่างยั่งยืนของชุมชนสืบไป

References

- Ammaphan, S. (2004). *Lecturers Must Know*. Bangkok: Odeon Store Press.
- Chaowiwat, P., & Sae-Eab, S. (2019). Tzuchi: The Charity of Public Mind is Metta to Sustain the World. *Journal of Humanities Naresuan University*, 16(2), 91-104.
- Khecharanan, N. (1999). *Human Resource Management*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Limapichat, K. (1988). *Principles and Techniques for Organizing Training and Development: Planning Guidelines Project Writing and Project Management*. Bangkok: Siam Silp Printing.
- Meejanphet, M. (2020). *Laity Model in the Early Buddhism: A Dimension of Buddhist Support*. (Doctoral Dissertation). Mahamakut Buddhist University. Nakhon Pathom.
- Metheesuwapab, S., & Wijitwanna, S. (2019). Human Resource Potentialities in Organizations: Evaluation and Development. *Siam Academic Review*, 20(35), 1-10.
- Miller, V. A. (1994). *The Guidebook for Global Trainers*. Massachusetts: Human Resource Development Press, Inc.
- Phra Dharmakosacarya (Prayoon Dhammajitto). (2010). *How to Integrate Buddhism with Modern Science*. Bangkok: MCU Press.
- Phramaha Hansa Dhammaso (Nithibunyakorn). (2014). *Buddhism and Modern Technology*. (3rd ed.). Phra Nakhon Si Ayutthaya: MCU Press.
- Phramaha Hansa Dhammaso (Nithibunyakorn). (2018). The Integration of the Knowledge in Field of Peace for Developing Peace Building Process in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(3), 1254-1266.
- Suyaprom, S. et al. (2013). *Organizational Theory and Management*. (2nd ed.). Bangkok: MCU Press.
- The National Security Policy and Plan. (2019). *Area Development Plan to Enhance National Security (2019-2022)*. (2nd ed.). Bangkok: Office of the National Security Council.